

**Urjala
Naurismonlahti
mt. 230 parannusalueen ja
suunnitellun kevyen liikenteen
väylän alueen
muinaisjäännöskartoitus
2011**

**Hannu Poutiainen
Tapani Rostedt
Timo Sepänmaa
Timo Jussila**

Kustantajat: Pirkanmaan ELY-keskus

Sisältö:

Perustiedot	2
Kartoitus	4
Röykkiöt:	4
Kartat	9
Vanhat kartat	10
Koekuoppaluettelo	11

Kansikuva: mt 230 Naurismo 1 kohteen itäpään tasalta itään.

Perustiedot

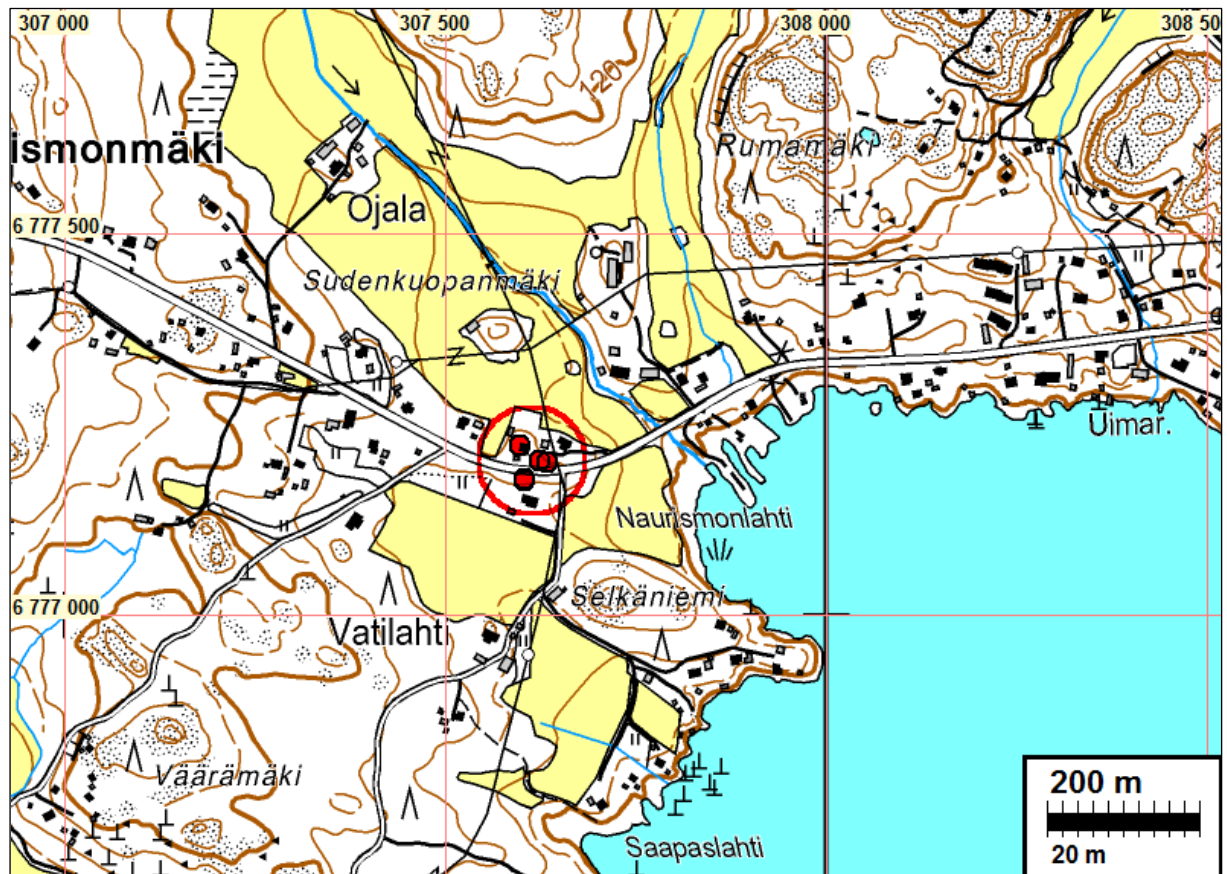
- Alue:* Urjala, Urjalankylän länsipuolella, Rutajärven luoteispuolella, Naurismonlahdella sijaitseva osa mt. 230 varteen suunnitellun kevyenliikenteenväylän aluetta. Muinaisjäännöskartoitus Naurismon röykkiöiden liepeillä, n. 200 matkalla tien varsilla.
- Tarkoitus:* Selvittää onko alueella ja sen liepeillä muinaisjäännöstä ja alustavasti muinaisjäännösten rajausta mt. 230 parannusalueella
- Työaika:* Kenttätyöaika: 16.-23.5.2011
- Kustantaja:* Pirkanmaan ELY-keskus.
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Sepänmaa. Valmistelu ja raportin viimeistely T. Jussila.
- Aiemmat tutk:* Pohjakallio inv. 1983 ja 1989.
- Yhteenveto:* Alueella tunnettiin ennestään mt. 230:n pohjoispuolella, aivan tien kupeessa olevat kaksi Naurismon talon itäpuolella olevaa kiviröykkiötä (Naurismo 1) sekä Pajamäen röykkiö aivan talon kupeessa, tiestä 27 m pohjoiseen. Röykkiöt tarkastettiin ja niiden paikat mitattiin tarkemmin. Tien eteläpuolella havaittiin röykkiömäinen kiveys joka voisi olla hautaraunio. Alueella ei havaittu muuta esihistoriaan tai muinaisjäännöksen viittaavaa.

Saman aikaisesti tämän tutkimuksen kanssa inventointiin mt. 230:n vartta samaiseen tienparannushankkeeseen liittyen Urjalankylän alueella, tästä paikasta n. 1.8 km itään. Siitä on erillinen raportti.

Raportin kaikki koordinaatit ovat ETRS-TM35FIN.

Yllä: Urjalankylän tutkimusalue keskellä ympyrän sisällä. Naurismon alue vas. pienempi ympyrä. Ennestään tunnetut muinaisjäännökset eri symbolein..

Röykkiöt punaisella pallolla

Kartoitus

Maantien 230, Urjalasta Huittisiin, varteen on suunnitteilla kevyenliikenteenväylä sekä muita suhteellisen pieniä tienparannuksia. Hankeen johdosta Pirkanmaan maakuntamuseo antoi lausunnon (dnro 7.1.2008 dnro 8629/550/2007 ja 20.7.2010 dnro 122/2010) jossa edellytettiin arkeologisia tutkimuksia Urjalankylän alueella sekä Naurismonmäen alueella. Tarvittavien tutkimusten piti selvittää onko suunnitelma-alueella kiinteää muinaisjäännöstä. Mt. 230:n lähialueella ja liepeillä on useita ennestään tunnettuja muinaisjäännöksiä. Pirkanmaan ELY-keskus tilasi tutkimuksen Mikroliitti Oy:ltä 13.1.2011.

Arkeologinen kenttätö tehtiin kolmen arkeologin voimin pääosin hyvissä maasto- ja sääoloissa 16.-23.5.2011 välisenä aikana, saman aikaisesti Urjalankylässä tehdyn vastaan kartoituksen kanssa. Inventointiajankohtana viljapelloilla oli matala oras sekä peltosaarekkeissa ja muilla peitteisillä alueilla varsin matalaa aluskasvillisuutta. Siten tien vierustan viljapellolla oli mahdollista tehdä sekä pintapöimintä että metallinilmaisinsintäkin. Peitteisillä alueilla kuten metsäsaarekkeissa ja heinäpelloilla käytettiin menetelmänä koekuopitusta, kuopista kaivettu maaines seuloen sekä maanäytekairausta, metallinilmaisinsintää ja silmänvaraista havainnointia. Samoja alueita käytiin siten läpi käyttäen erilaisia ja toisiaan täydentäviä inventointimenetelmiä. Lisäksi haastateltiin paikallisia asukkaita ja kotiseutuaktiiveja.

Koekuopat sekä niihin liittyvät havainnot ja löydöt dokumentoitiin valokuvaamalla, mittaamalla ja kirjallisilla dokumenteilla. Muussa silmänvaraisessa etsinnässä ja havainnoinnissa todetut kohteet dokumentoitiin valokuvaamalla, muistiinpanoilla ja mittauksilla. Paikannusmittauksissa käytettiin dgps laitetta, mittaustarkkuuden ollessa alle 0,3 m. Ennestään tunnettujen Naurismon ja Pajamäen röykkiöiden paikat tarkastettiin ja mitattiin.

Alueelle tehtiin tien molemmin puolin yhteensä 18 koekuoppaa (koekuoppa-numerot 101-118). Koekuoppien perusteella alueella ei havaittu merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Kivikkoon tehdyssä koekuopassa 118 havaittiin nokimaata ja palaneita kiviä. Kuoppaa laajennettaessa ei kuitenkaan havaittu em. merkkien lisäksi mitään merkkejä muinaisjäännöksestä.

Suunnitellulta tiealueelta tarkastettiin myös maakivien pinnat kuppikivien löytämiseksi sekä tutkittiin tielinjan lähiympäristöä silmämääräisesti maanpäälle näkyvien muinaisjäännösten toteamiseksi. Aluetta myös kairattiin maanpinnan alaisten kulttuurikerrosten löytämiseksi. Ainoa havainto, mikä alueelta tehtiin, oli kiveys / röykkiö tien eteläpuolella.

Röykkiöt:

Uusi röykkiö: Naurismo 3

Kyseinen röykkiö / kivilatomus on 2,5 x 1 m kokoinen, noin 40 cm korkuinen, kahden vajaan metrin laajuinen maakiven väliin tehty kivilatomus. Latomus on huolella ja siististi tehty halkaisijaltaan muutaman kymmenen senttimetrin ja pienemmistä kivistä. Kivirakennetta purkamatta on mahdotonta päätellä, minkä laatuista tai ikäisestä muinaisjäännöksestä on kyse. Kysymyksessä saattaa olla hautaröykkiö / latomus. Suunniteltu klv-äylä tulee kulkemaan välittömästi tämän röykkiön pohjoispuolelta.

Koordinaatit: N 6777177 E 307604.

Kivilatomus/röykkiö itään.

Kivilatomus/röykkiö koilliseen.

Kivilatomus/röykkiö pohjoiseen.

Naurismo 1 887010008

Muinaisjäännösrekisteri: Kiven- ja maansekaiset röykkiöt sijaitsevat Paasin huvilan itäpuolella, vanhan Helsingin - Porin -valtatien pohjoispuolella. Raja-aidan takana oleva röykkiö 1 on luode-kaakko -suuntainen, kooltaan 10 x 2 x 0,4 m. Sen vieressä on röykkiö 2, joka on samanlainen ja -suuntainen. Röykkiöstä 3 on jäljellä noin kahden metrin riipe maaleikkauksessa. Tästä itä-kaakkoon on maantien vieressä epämääräistä kiveystä, joka voi olla samaa kiveystä em. röykkiöiden kanssa. Röykkiöiden pohjoispuolelta on ajettu pois maata, pohja tasattu, ja paikalle rakennettu vapaa-ajan asunto. Kohde todennäköisesti kuuluu yhteen edellisen muinaisjäännöksen kanssa.

1954	Anna-Liisa Hirviluoto	inventointi
1989	Lauri Pohjakallio	inventointi

Sepänmaa & al 2011:

Kohde Urjala 8 Naurismo 1 sijaitsee aivan tien pohjoislaidalla. Vuoden 1989 inventoinnissa / tarkastuksessa kohteessa havaittiin 3 kiven ja maan sekaista kumpua, jotka tulkittiin rautakautisiksi hautaröykkiöiksi / kummuiksi. Kohteet näyttivät olevan samassa kunnossa kuin vuoden 1989 tarkastuksessa, jolloin jo röykkiötä 3 oli tieoja osittain leikannut. Vuoden 2011 tutkimuksessa tässä leikkauksessa havaittiin viisi noin kämmenen kokoista rautakuonan kappaletta, jotka vaikuttivat olevan alkuperäisellä paikallaan, todennäköisesti alun perin tieojaa tehdessä poistetun kivi- ja maakerroksen alla. Kuonankappaleet jätettiin paikalleen. Kuona siis osoittaa, että ainakaan röykkiö / kumpu 3 ei ole luontainen vaan ihmisen tekemä. Vaikka viereisen kohteen nimi on Pajamäki, ei kummun muoto tai rakenne sinänsä selvästi viittaa pajaan- tai raudanvalmistuspaikkaan, vaan pikemminkin rautakautiseen hautakumpuun.

Paikan koordinaatit:

Röykkiöiden länsipää: N 6777201 E 307619,
itääpää tien leikkauksessa: N 6777195 E 307637

Kummut tien varressa.

Rautakuonaa tieleikkauksessa röykkiön 3 kupeessa

Röykkiö 3 tien kupeessa yllä ja alla

Pajamäki 887010007

Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Rutajärven Naurismonlahdesta noin 400 m länteen vanhan Helsinki-Pori tien varressa ja Paasin huvilan luoteispään alla. Hautaröykkiö on osittain huvilan alla, sillä pensasaidan lomassa näkyi vuonna 1989 maan pintaan pistäviä kiviä aina parin metrin etäisyydelle rakennuksen ulkoseinästä. Ilmeisesti paikka on samaa kokonaisuutta Naurismon röykkiöiden kanssa. Löydöt paikalta ovat keihäänkärkiä ja veitsi.

1948	Ella Kivikoski	tarkastus
1954	Anna-Liisa Hirviluoto	inventointi
1989	Lauri Pohjakallio	inventointi

Sepänmaa & al 2011:

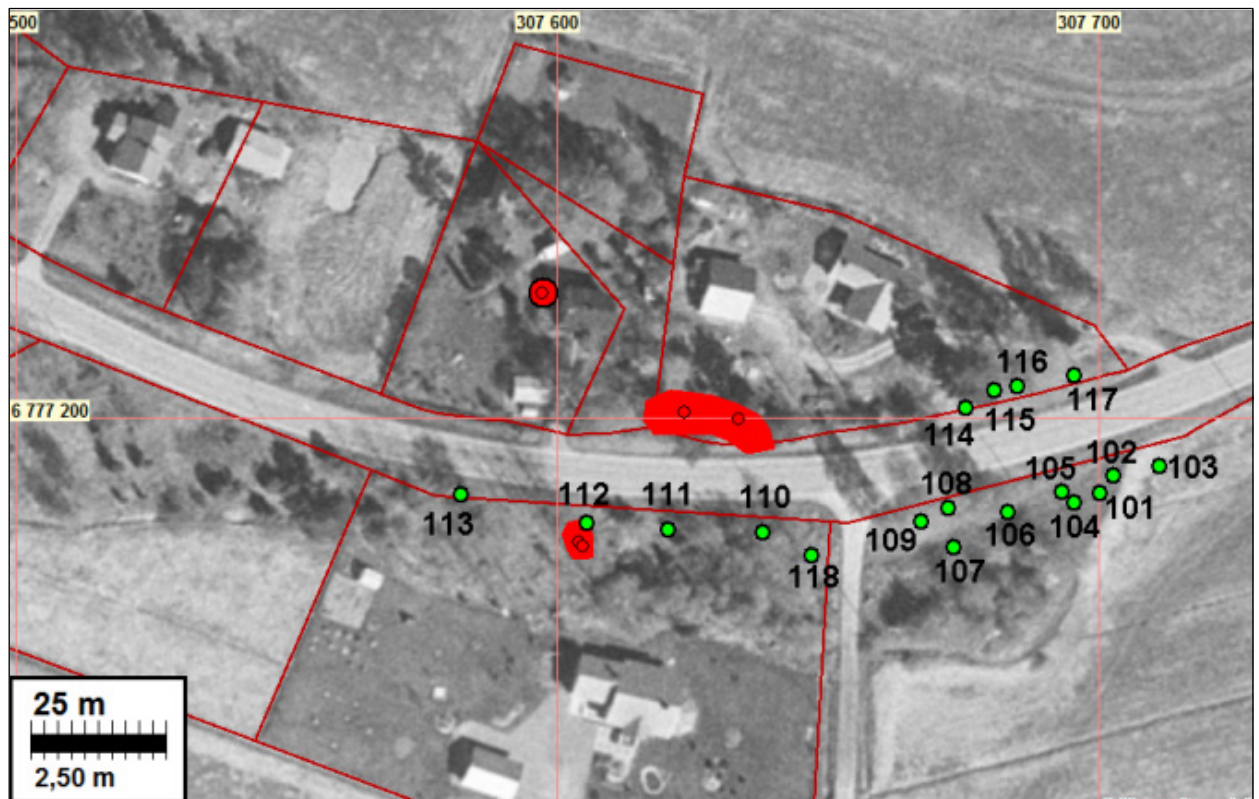
Kohde Urjala 7 Pajamäki on suureksi osaksi asuinrakennuksen alla. Tästä röykkiöstä on löytenyt keihäänkärkiä ja veitsi, joten sitä voidaan pitää todennäköisenä rautakautisena hautaröykkiönä tai –kumpuna. v. 2011 tarkastuksen yhteydessä tätä kohdetta ei ollut selvästi havaittavissa, mutta sen jäänteet lienevät rakennuksen ja pihamaan alla.

Paikan koordinaatit: N 6777223 E 307597.

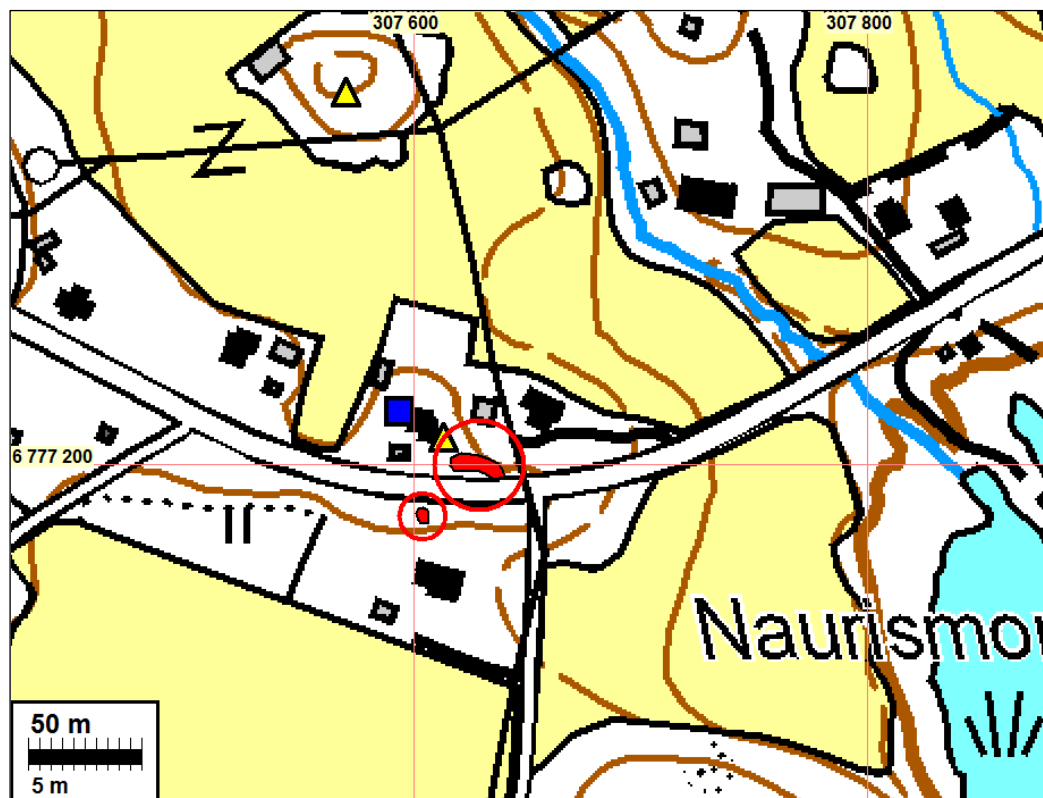

Röykkiön jäännöstä talon kupeessa pensaan alla.

Kartat

Röykkiöt punaisella. Pajamäen röykkiö ylh. keskellä talon kupeessa, Naurismo 1:n kolme aivan vierekkäistä röykkiötä keskellä ja uusi, nyt havaittu röykkiö keskellä tien eteläpuolella. Koekuopat vihreällä, numero viittaa kuoppaluetteloon.

Vanhat kartat

Ote senaatinkartasta v. 1900

Tutkitun alueen sijainti merkitty päälle punaisella.
Ote Urjalankylän kartasta 1768-72, H83 11/10.

Koekuoppaluettelo

kk	koko	syvyys	N	E	kuvaus	löydöt
101	30x30	0-28	6777185,9	307700,3	kyntökerros, hiesu	
		28-31			puhdas hiesu	
102	30x30	0-30	6777189,3	307702,7	kyntökerros, hiesu	
		30-35			puhdas hiesu	
103	30x30	0-24	6777191,0	307711,3	kyntökerros, hiesu	
		24-30			puhdas hiesu	
104	30x30	0-32	6777184,3	307695,4	kyntökerros, hiesu	
		32-34			puhdas hiesu	
105	30x30	0-24	6777186,3	307693,3	kyntökerros, hiesu	1 tiilenpala
		24-34			puhdas hiesu	
106	30x30	0-28	6777182,4	307683,2	kyntökerros, hiesu	
		28-38			puhdas hiesu	
107	30x30	0-22	6777176,1	307673,2	kyntökerros, hieta	kirkasta pullolasia 2 kpl, rautanauvoja 3 kpl, liitupiipun pesän katkelma
		22-32			puhdas hieta	
108	30x30	0-40	6777183,2	307672,2	sekoittunut täytemaakerros, moreenia	palanutta savea tai tiiltä 3 sirua, 2 kpl pullolasia (vihreää ja ruskeaa)
		40-47			puhdas moreeni	
109	30x30	0-40	6777180,7	307667,2	sekoittunut täytemaakerros, moreenia	kirkkaan ikkunalasin siru, 1 tiilensiru

		40-47			puhdas moreeni	
110	30x30	0-36	6777178,8	307637,9	sekoittunut moreeni	
		36-45			puhdas moreeni	
111	30x30	0-36	6777179,3	307620,4	sekoittunut moreeni	
		36-52			puhdas moreeni	
112	30x30	0-32	6777180,5	307605,6	sekoittunut moreeni	
		32-45			puhdas moreeni	
113	30x30	0-35	6777185,8	307582,2	sekoittunut hiekka	
		35-53			puhdas kivensekainen hiekka	
114	30x30	0-25	6777201,8	307675,5	sekoittunut hiekkamoreeni	
		25-32			puhdas hiekkamoreeni	
115	30x30	0-33	6777204,9	307680,7	sekoittunut hiekkamoreeni	
		33-45			puhdas hiekkamoreeni	
116	30x30	0-28	6777205,7	307684,9	sekoittunut hiesumoreeni	
		28-30			puhdas moreeni, isoja kiviä	
117	30x30	0-25	6777207,7	307695,5	sekoittunut moreeni	
		25-27			puhdas moreeni, isoja kiviä	
118	30x30	0-23	6777174,6	307647,0	sekoittunut moreeni, joukossa palaneita kiviä ja nokimaata. Alla puhdas moreeni	